

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนันในเขตเทศบาลเมือง-
เลข อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงาน
วิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการอธิบายดังรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms)
และพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Behavior)

2.1.2 แนวคิดว่าด้วยอาชญากรรมและอาชญากรรมตามนิยามกฎหมาย

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของการเล่นพนันในสังคมชนบท

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่

2.2.2 ทฤษฎีการจูงใจ

2.2.3 ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์

2.2.4 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 การศึกษาแนวคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของเด็กและ
เยาวชน

2.3.2 นางงามตุ้กระจก : การศึกษากระบวนการกลายเป็น
หมอนวดไทย

2.3.3 อาชญากรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช : ศึกษาเฉพาะกรณี
ฆ่าผู้อื่น

2.3.4 อบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่น
ในกรุงเทพมหานคร

2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.5 สมมุติฐานในการวิจัย

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคมและพฤติกรรม
เบี่ยงเบน

งามนิศ สัตย์สงวน (2534 : 85-90) ได้ให้นิยามของบรรทัดฐานทางสังคมว่า หมายถึง แบบแผน พฤติกรรมที่เป็นที่คาดหวังของสังคม เป็นมาตรฐานที่สมาชิกของสังคมถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในสังคมต่าง ๆ จะประกอบไปด้วยกลุ่มคน และปัจเจกชนจำนวนมาก ในแต่ละวันคนเหล่านั้นมีการติดต่อกัน บางคนก็รู้จักกันเป็นส่วนตัว ไม่รู้จักชื่อของกันและกันมาก่อน แต่สามารถติดต่อกันมีความสัมพันธ์หรือทำธุรกิจร่วมกันได้ การกระทำที่บุคคลหรือกลุ่มคนต้องปฏิบัติต่อกันในแต่ละวันจะเป็นอย่างไร ค่าตอบอยู่ที่บรรทัดฐานทางสังคมที่ทุกสังคมมี บรรทัดฐานทางสังคมทำให้สมาชิกแต่ละคนทำกิจวัตรของตนเองได้โดยไม่ต้องตัดสินใจมากกว่าในแต่ละช่วงเวลาเขาต้องทำอะไร ทำอะไร ถ้าปราศจากบรรทัดฐานทางสังคมแล้ว สมาชิกในสังคมต้องเผชิญกับปัญหาตลอดเวลา ต้องพิจารณาตัดสินใจตลอดเวลาว่าจะทำอะไร อย่างไร ซึ่งบรรทัดฐานทางสังคมนี้สามารถจัดได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ

ก. วิถีชาวบ้าน (Folkways) หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังว่าปัจเจกชนจะทำหรือไม่ทำอะไรในสถานการณ์ต่าง ๆ ประจําวัน เป็น

ดำเนินชีวิตของตนเองไปได้ และมีการกระทำทางสังคมต่อกันได้ ก็เพราะมีวิถีชาวบ้านเป็นแนวทางปฏิบัติต่อกัน วิถีชาวบ้านจึงเป็นพฤติกรรมที่มีขอบข่ายกว้าง-ขวาง ครอบคลุมพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของสังคมไว้เกือบหมด เช่น การแต่งกาย การพูดจาปราศรัย การปฏิบัติต่อกันระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย มารยาทสังคม และความประพฤติก่อนคนในสังคม เป็นต้น เช่นการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำนางานศพ การทักทายกันด้วยการไหว้ ผู้หญิงไทยถูกคาดหวังให้เป็นคนเรียบร้อย คนไทยต้องเคารพกันระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย การปฏิบัติตัวต่อชุมชนโดยเฉพาะในสังคมไทย ผู้ใหญ่พยายามอบรมผู้น้อยให้เป็นคนดี ไม่ดื่มสุรา เที่ยวกลางคืน หรือเล่นการพนัน ซึ่งโดยเฉพาะกับการเล่นพนันนี้ ถ้าเป็นการเล่นในงานศพหรือในงานรื่นเริงต่างๆ ก็อาจถือว่าเป็นประเพณี ทว่าถ้าเล่นติดจนเป็นนิสัย เล่นจนเป็นอาชีพ ก็ต้องถือว่าเป็นประพฤติดูปฏิบัติตามวิถีชาวบ้าน

ข. จารีต (Mores) หมายถึง พฤติกรรมที่เชื่อว่ามีผลต่อสวัสดิภาพของคนจำนวนมาก จารีตมีลักษณะคล้ายกับวิถีชาวบ้าน แต่เน้นหนักไปในทางศีลธรรม จารีตจึงเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่มีความสำคัญต่อสังคมมาก การกระทำผิดจารีตมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ดังนั้นทุกสังคมจึงมีข้อห้ามไม่ให้กระทำการใด ๆ ที่เป็นอันตรายต่อสังคม เช่น ห้ามลักขโมย ห้ามประพฤติดูศีลธรรม ทำร้ายหรือฆ่าผู้อื่น หรือประกอบอาชญากรรม เป็นต้น จารีตมีความสำคัญในสังคมที่มีความเจริญน้อย และเป็นสังคมขนาดเล็ก เป็นสังคมที่ไม่มีกฎหมายใช้ ผู้ทำผิดจารีตจะได้รับการลงโทษอย่างรุนแรง เช่น บุตรออกตักต้อนบิดามารดา สังคมถือว่าเป็นความผิดรุนแรงมาก หรือความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา หญิงใดมีคู่สังคมจะประณามอย่างรุนแรงเช่นเดียวกัน จารีตเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าวิถีชาวบ้าน

เมื่อจารีตเป็นบรรทัดฐานทางสังคมและการกระทำใดที่มีผลกระทบต่อสังคมก็就会被ห้ามมิให้ปฏิบัติ เช่นที่กล่าวมานี้ นั้นย่อมแสดงว่า การเล่นพนันก็อยู่ในข่ายต้องห้ามนี้ด้วย เพราะผลจากการเล่นพนันอาจนำไปสู่ปัญหามากมายนับแต่ปัญหาหลักเล็กขโมยน้อยไปจนถึงปัญหาอาชญากรรมต่างๆ และแน่นอน

คนที่มีพฤติกรรมชอบเล่นพนันก็น่าจะถูกสังคมลงโทษไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น ถูกรังเกียจ ไม่คบหาด้วย หรือถูกประณาม เป็นต้น

ค. กฎหมาย (Laws) หมายถึง สิ่งที่ยืนยันไว้เป็นลายลักษณ์อักษรถึงข้อห้ามไม่ให้กระทำ หรือข้อบังคับให้กระทำตาม และมีบทลงโทษไว้ด้วยว่า ถ้าทำผิดกฎหมายแต่ละอย่างจะได้รับโทษสถานใดบ้าง กฎหมายต่างกับจารีต คือ กฎหมายบอกถึงระดับต่าง ๆ ของการกระทำผิดตั้งแต่ระดับเล็กสุดจนถึงระดับใหญ่สุด ทำผิดน้อยก็มีโทษน้อย ทำผิดมากก็มีโทษมาก กฎหมายลงโทษผู้กระทำผิดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับสังคมไทยการเล่นพนันก็ได้ถูกกฎหมายระบุเป็นความผิดไว้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 4, 12 และ 14 ได้ห้ามเล่นการพนันและกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้ดังนี้ (สิสุตร ธนชัยย์, ม.ป.ป. : 2-9)

มาตรา 4 ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มีการหรือเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก ห้ามพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอันร้ายแรงอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่จะออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้ข้อบังคับหรือเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก็อนุญาตได้โดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกา

ส่วนการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข ห้ามพระราชบัญญัตินั้น หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันหรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่จะออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้จะจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้ก็ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรและออกใบอนุญาตให้ หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต ซึ่งในการเล่นอันระบุไว้ในวรรค 2 ข้างต้นนี้ จะพนันกันได้เฉพาะเมื่อได้มีใบอนุญาตให้จัดมีขึ้น หรือกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

สำหรับการเล่นหมายเลข 5-15 ในบัญชี ข หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันหรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวง ระบุเพิ่มเติมไว้ นั้นจะให้มีรางวัลดีราคาเป็นเงินไม่ได้ และห้ามมิให้ผู้ได้รับรางวัลที่นำไปแล้วส่งคืน หรือรับซื้อ หรือแลกเปลี่ยนรางวัลนั้นในสถานงานหรือการเล่นหรือบริเวณต่อเนื่องในระหว่างมีงานหรือการเล่น

นอกจากนี้ในมาตรา 4 ทวิ ยังได้มีการกล่าวถึงการเล่นอื่นใดนอกจากที่กล่าวในมาตรา 4 อีกว่าจะพนันกันหรือจะจัดให้มีเพื่อให้พนันกันได้ก็เฉพาะการเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวงเท่านั้น ทั้งนี้โดยคำว่า "การเล่น" ที่พูดถึงให้หมายรวมทั้งตลอดการทายและการทำนายด้วย

ส่วนคำว่าชนิดหรือประเภทของการเล่นพนันให้หมายถึงการเล่นพนันตามที่ระบุไว้ตามบัญชี ก และบัญชี ข ท้ายพระราชบัญญัติ-การพนัน พ.ศ. 2478 หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน (ลิสสูตร ธนชัยย์, ม.ป.ป. : 2-9) คือ

บัญชี ก

1. หอย ก. ข.
2. โปบั่น
3. โปกำ
4. ก้าว
5. แปรเต๋า
6. จับยี่กี
7. ต่อแต้ม
8. เบี้ยโยก หรือคู่คี่หรืออีโจ้ง
9. โฟสามใบ
10. โม่สามอัน
11. ช้างงาหรือบ๊อง

12. ไม้ดำ ไม้แดง หรือปลาดำ ปลาแดง
13. อีโปงครอบ
14. ก่าตัด
15. ไม้หมุนหรือล้อหมุนทุก ๆ อย่าง
16. หัวโตหรือท่ายภาพ
17. การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์ เช่น เอามิดหรือหนามผูก หรือวางยาเบื่อ ยาเมา ให้สัตว์ชนหรือต่อสู้กัน หรือสุมไฟบนหลังเต่าให้วิ่งแข่งชน หรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการทรมานสัตว์อันมีลักษณะคล้ายที่ว่่านี
18. บิลเลียด ดีดี่
19. โยนจุ่ม
20. สี่เหลงลัก
21. ขลุทขลิก
22. น้ำเต้าทุก ๆ อย่าง
23. ไฮโลว์
24. อีก่อย
25. บั้นแปะ
26. อีโปงขัด
27. บากาว่า
28. สลือทแมฮิน

บัญชี ข

1. การเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งชน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกจากที่กล่าวไว้ในหมายเลข 17 แห่งบัญชี ก

2. รุ่งวาคน
3. ชกมวย มวยปล้ำ
4. แข่งเรือพ่วง แข่งเรือลือ
5. ชีรูป
6. โยนห่วง
7. โยนสตาจค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ
8. ตกเป็ด
9. จับสลากโดยวิธีใด ๆ
10. ยิงเป้า
11. ปาหน้าคน ปาสัตว์หรือสิ่งใด ๆ
12. เต่าข้ามด่าน
13. หมากแก้ว
14. หมากหัวแดง
15. บิงโก
16. สลากกินแบ่ง สลากกินรวมหรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคหาเงิน
หรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง
17. โตเตโลเซเตอร์สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
18. สวิป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
19. บิ๊กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
20. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวมหรือสวิปซึ่งไม่ใช่ออกในประเทศไทย
แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดขึ้น
21. ไม้่นกกระจอก ไม้ต่อแต้ม ไม้ต่าง ๆ
22. ดาต
23. บิลเลียด
24. ช็อฮ้อย
25. สะบ้าทอย

26. สะบ้าชุด

27. พุทบอลโต๊ะ

28. เครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้าจักรกลหรือสปริงดีด ยิง หรือโยนวัตถุใด ๆ

ในกาสิโน โดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใด ๆ

ซึ่งในประเภทของการพนันทั้ง 2 บัญชีที่กล่าวมานี้ บัญชี ก. ถือว่าเป็นการเล่นพนันที่ร้ายแรง ห้ามมิให้เจ้าพนักงานอนุญาตจัดให้มีการเล่น หรือเล่น หรือเข้าพนันในการเล่น เว้นแต่รัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใด ก็อนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมายังไม่มีรัฐบาลใดอนุญาตให้มีการเล่นพนันตามบัญชี ก. แต่อย่างใด สำหรับการเล่นพนันตามบัญชี ข. ได้อนุญาตให้รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ยาวระเบียบให้เล่นได้โดยได้รับใบอนุญาตและเก็บค่าธรรมเนียมตามระเบียบ (ระเบียบดังกล่าวนี้คือ ระเบียบการเล่นพนันตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย) โดยในบทที่ 6 ได้วางระเบียบการขออนุญาต การอนุญาต และการออกใบอนุญาต ไว้ดังนี้ (ลิสสุตร ธนชัยย์, ม.ป.ป. : 2-9)

1. การขออนุญาต การอนุญาต และการออกใบอนุญาตจัดให้มีการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข. แห่งพระราชบัญญัติการพนัน ให้ปฏิบัติตามกฎหมายกระทรวงซึ่งประกาศไว้ก่อนในขณะอนุญาตจัดให้มีการเล่นพนันตามระเบียบดังต่อไปนี้

(1) สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี (กรุงเทพมหานคร) การพนันประเภทที่นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรประจำท้องที่ ซึ่งดำรงตำแหน่งชั้นสารวัตรขึ้นไป มีอำนาจสั่งอนุญาต

(2) สำหรับจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและธนบุรี การพนันประเภทที่นายอำเภอท้องที่หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอมีอำนาจสั่งอนุญาต ให้พิจารณาสั่งอนุญาตและออกใบอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

(3) การพนันประเภทที่อำนาจการพิจารณาอนุญาตเป็นของผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปให้สอบสวนพิจารณาเสนอเรื่องราวพร้อมด้วยความเห็นตามลำดับชั้น เมื่อมีผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติแล้วจึงให้ออกใบอนุญาตได้

2. การพนันประเภทอานาอนุญาตเป็นของกระทรวงนั้น ให้ขออนุมัติไปยังกระทรวงเพื่อพิจารณาเสียก่อนว่า จะจัดให้มีการพนันขึ้นในงานใด จะขอเล่นการพนันประเภทใด มีจำนวนวงประเภทละเท่าใด มีกำหนดวันเล่นเมื่อใดถึงเมื่อใด มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างไร เมื่อกระทรวงพิจารณาอนุมัติแล้ว จึงให้เริ่มดำเนินการประกาศหรือลงทุนตระเตรียมการสำหรับการพนันได้ ห้ามดำเนินการด้วยประการใดโดยผลการก่อนได้รับอนุมัติจากกระทรวงโดยเด็ดขาด

ตามระเบียบที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าประเภทการพนันในบัญชี ข. สามารถขออนุญาตได้ ซึ่งเมื่อเป็นดังนี้ หากผู้ใดฝ่าฝืนก็จะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

นอกจากนี้ในมาตรา 12 และมาตรา 14 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช 2478 ดังกล่าว ยังได้มีรายละเอียดการวางโทษเกี่ยวกับการพนันดังจะได้นำมารวมกล่าวถึงไว้ด้วย (ลิสสูตร ธนชัยย์, ม.ป.ป. : 2-9) คือ

"มาตรา 12 ผู้ใดจัดให้มีการเล่นหรือทำอุบายล่อ ชวนประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยตรง หรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่น ซึ่งมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานหรือรับอนุญาตแล้ว แต่เล่นพลิกแพลง หรือผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวงหรือข้อความในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิด ดังต่อไปนี้

(1) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นตามบัญชี ก. หมายเลข 1 ถึงหมายเลข 16 หรือ เฉพาะสลากกินรวบ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนี้ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป จนถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไปจนถึง 5,000 บาท ด้วยอีกโฉดหนึ่ง เว้นแต่ผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันที่เรียกว่าลูกค้า ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่ความผิดตามมาตรา 4 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 14 ทวิ ผู้ใดกระทำความผิดต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้

เมื่อพ้นโทษแล้วและยังไม่ครบกำหนดสามปี กระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้อีก ต้องได้รับโทษ ดังนี้

(1) ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้ สำหรับความผิดที่กระทำความผิดครั้งหลังเป็นโทษ ทั้งจำคุกและปรับ ให้ระวางโทษทวีคูณ

(2) ถ้าโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดที่กระทำความผิดครั้งหลังเป็นโทษ เพียงจำคุกหรือปรับ ให้ระวางโทษทั้งจำทั้งปรับ"

โทมัส ฮอบบส์ (Thomas Hobbes) ซึ่งอ้างถึงใน อรรถ สวรรณบุพผา (2518 : 30-31) ได้พรรณนาถึงมนุษย์ในภาวะธรรมชาติ ไว้ว่า มนุษย์จะถูกปกครองโดยอารมณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความปลอดภัยในชีวิต การเป็นที่ยอมรับในสังคมและเกียรติยศชื่อเสียงของตนเอง มนุษย์จึงใช้ความพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งดังกล่าว แม้จะต้องใช้กำลังทำลายล้างซึ่งกันและกันก็ตาม มนุษย์จำต้องแสวงหาอำนาจเพื่อเสริมสร้างอำนาจของตนให้มั่นคงยิ่งขึ้นไป ในภาวะธรรมชาติของมนุษย์มีความเป็นอยู่ไม่แตกต่างไปจากภาวะสงคราม กล่าวคือ ชีวิตมนุษย์จะไม่สามารถอยู่ยืนยาวและจะดำเนินไปในลักษณะที่อ้างว้างไร้แห้ว แร้นแค้น ยากไร้และโหดเหี้ยมดุร้าย ซึ่งในภาวะเช่นนี้จะไม่มีความถูกต้อง หรือ ผิด ไม่มีกฎเกณฑ์หรือกฎหมายที่จะเป็นหลักประกันชีวิตของมนุษย์ ฉะนั้นทางออกของปัญหาก็คือ มนุษย์จำเป็นต้องสร้างสัญญาประชาคมขึ้น และมอบอำนาจให้กับผู้ปกครอง เพื่อที่จะสร้างกฎเกณฑ์ของสังคม การฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมย่อมถือว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากลักษณะบรรทัดฐานของสังคมซึ่งผู้ประพฤตินี้จะต้องได้รับโทษ จากแนวคิดนี้จึงเห็นว่าสังคมจะเป็นฝ่ายกำหนดลักษณะบรรทัดฐานขึ้น เพื่อให้สมาชิกในสังคมยึดถือ ปฏิบัติ ลักษณะบรรทัดฐานจะแสดงออกมารูปของกฎ ระเบียบ แบบแผน หรือพฤติกรรมที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม การละเมิดลักษณะบรรทัดฐานย่อมก่อให้เกิดการเบี่ยงเบน การเบี่ยงเบนนี้ไม่ใช่เนื้อหาของการกระทำผิด แต่เป็นผลมาจากการใช้กฎเกณฑ์และสภาพบังคับต่อผู้กระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมเบี่ยงเบนจึงเป็นพฤติกรรมที่ประชาชนในสังคมเป็นผู้จำแนก จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การเล่นพนันก็เป็นพฤติกรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่ถูกกำหนดโดยสังคม

กล่าวคือ สังคมไทยจะถือว่าการเล่นพนันเป็นการกระทำที่ผิดไปจากกฎเกณฑ์ที่สังคมได้กำหนดไว้ มีการกำหนดเกณฑ์เป็นลายลักษณ์อักษรโดยบัญญัติในรูปกฎหมายว่าเป็นความผิด การเล่นพนันจึงเป็นแบบของพฤติกรรมเบี่ยงเบนชนิดหนึ่ง เพราะเป็นผลมาจากการบังคับใช้กฎหมายอาญานั้นเอง

ประจัน มณีนิล (2530 : 4) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเบี่ยงเบนว่า หมายถึง พฤติกรรมที่แตกต่างไปจากบรรทัดฐานและมาตรฐานของสังคมที่คนในสังคมยอมรับ (Differing From Norms or From Accepted Standard of Society) จัดเป็นการผิดหนีไปจากบรรทัดฐานของสังคม หรืออาจจะเรียกอีกอย่างได้ว่า เป็นลักษณะพฤติกรรมของคนที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่สังคมคาดหวังไว้ ซึ่งอาจจะมีความเบี่ยงเบนผิดแผกแตกต่างกันไปมากน้อยตามแต่พื้นฐานของแต่ละสังคมที่ได้มีมาตรฐานหรือเกณฑ์ในการวัดซึ่งแตกต่างกันออกไป สำหรับพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นก็อาจมีทั้งที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับคืออาจจะมีการกระทำที่ได้รับการประเมินว่าดี หรือถูกประเมินว่าเลวหรือเป็นภัยอันตรายต่อสังคมก็ได้ พฤติกรรมเลวหรือที่เป็นภัยอันตรายต่อสังคมได้แก่ พฤติกรรมพวกอาชญากร (Criminal Behavior) พวกรักร่วมเพศ (Homosexaul) พวกรับสินบน (Corruption) พวกฆ่าตัวตาย (Suicide) รวมทั้งพวกชอบลักลอบเล่นพนัน (Gambling) เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมอื่นซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับได้ก็อาจเป็นพวกทำความดี มีความซื่อสัตย์ มีความกล้าหาญ ไม่นอกกรอบ (Conformity) และไม่ก่อความเดือดร้อนเสียหายแก่สังคม

พฤติกรรมเบี่ยงเบนอันเป็นพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ปัญหาสังคมนั้น มีข้อควรพิจารณา 2 ประการคือ

1. พิจารณาจากบรรทัดฐานของสังคม (Social Norms) โดยพิจารณาว่า พฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืน หรือขัดกับบรรทัดฐานทางสังคมกับค่านิยมของสังคม (Social Value) หรือไม่เพียงใด เป็นการมองจากสังคมทั้งหมด (Societal) ไม่เฉพาะเจาะจงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

2. การพิจารณาหรือวัดจากที่นอกเหนือไปจากบรรทัดฐาน

ทางสังคม ซึ่งได้แก่ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือมาตรฐานของสังคม (Social Standard) ว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นเป็นพฤติกรรมที่ผิดหนีไปจากกฎเกณฑ์มาตรฐานทางสังคมหรือไม่เพียงใด

จากแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม และ พฤติกรรมเบี่ยงเบนที่กล่าวมานี้ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมอันได้แก่ การปฏิบัติตามวิถีชาวบ้าน จารีต และกฎหมายนั้น เมื่อบุคคลใดในสังคมมีสภาพที่ทุกข์เข็ญ แกร่นแค้น และยากไร้ ก็จะมีผลทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนขึ้นได้ เช่น เล่นการพนัน หรือ เสี่ยงโชค ทั้งนี้เพื่อให้ตนมีความเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่าความคาดหวังอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีสัมพันธ์กับการเล่นพนัน

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมและอาชญากรรมตามนิยามกฎหมาย

สุภัตรา สุภาพ (2535 : 36-43) กล่าวว่า อาชญากรรมคือการกระทำความผิดอาญาและผู้ที่จะกระทำจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย การกระทำความผิดกฎหมายอาญา อาจผิดเพราะกระทำหรืองดเว้นไม่กระทำก็ได้ เช่นฆ่าคนตาย ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ไม่เสียภาษีอากร ไม่ยอมรับการเกณฑ์ทหาร เล่นการพนัน และทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ตามปกติอาชญากรรมไม่ได้หมายถึงผู้ฝ่าฝืนทั้งหมด แต่หมายถึงการกระทำที่เป็นเรื่องก่อให้เกิดความเจ็บปวดเสียหายแก่บุคคล เป็นการกระทำที่ผิดไปจากข้อตกลงของชุมชน ซึ่งข้อตกลงนั้นก็มีแล้วแต่ชุมชนจะตกลงกันไว้หรือไม่ อย่างไร เมื่อมีการกระทำที่ล่วงละเมิดหรือกระทำการเกินเลยไปก็ถือว่าผิด แม้การกระทำบางอย่างจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือความเจ็บปวดก็ถือว่าผิด เพราะเป็นการผิดตามข้อตกลง เช่น การเล่นพนันทั่ว ไชโยว์ สลากกินรวม หรือไฟชนิดต่าง ๆ ในตัวของมันเองไม่มีความผิด แต่เรื่องเหล่านี้ก็ต้องห้ามเพราะจะเป็นล่อลวงไปสู่ปัญหาอาชญากรรม

เกี่ยวกับเรื่องอาชญากรรมนี้ ได้มีการพูดถึงอาชญากรรม ซึ่งก็คือผู้สำคัญในการก่ออาชญากรรม โดยแบ่งเป็นประเภท ๆ รวม 6 ประเภทคือ

1. อาชญากรเป็นครั้งคราว คนพวกนี้จะก่ออาชญากรรมเมื่อโอกาสอำนวย โดยปกติเป็นพวกที่สามารถควบคุมความประพฤติได้ แต่กระทำผิดเพราะแรงผลักดันในตัว จึงควบคุมสติได้น้อย เช่น ดื่มสุรา สูบกัญชา เพราะอยากลอง เล่นการพนันเพราะอยากเสี่ยงโชค หรือบางพวกได้รับความกดดันทางจิตใจ ถูกหมั่นแหย่ หรือถูกสบประมาท เป็นต้น

2. อาชญากรเป็นนิสัย กลุ่มนี้ส่วนมากเป็นผู้ใหญ่และมีนิสัยชอบกระทำอาชญากรรม โดยการเรียนรู้จากเพื่อน จากสภาพสังคมแวดล้อม หรือบุคคลที่ประพฤติตามนิสัยสันดานเดิม ส่วนมากจะมีอายุต่ำกว่า 30 ปี และกระทำไปตามแรงกระตุ้นของความต้องการต่าง ๆ และเมื่อกระทำจนกลายเป็นนิสัยก็จะเป็นเรื่องปกติธรรมดา เช่น อยากรวย อยากเลื่อนฐานะ อยากมีหน้ามีตา ก็จะไปกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือ เล่นพนัน เพื่อให้ได้เงินหรือทรัพย์สินตามความต้องการ เป็นต้น

3. อาชญากรคอเชิ้ต หรืออาชญากรผู้ดี (White Collar Criminal) กลุ่มนี้หมายถึงพวกที่มีอาชีพ และชอบทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเงิน เช่น ข้าราชการคอร์รัปชั่น พ่อค้าหนีภาษี นายธนาคารโกงเงิน เศรษฐีเล่นพนัน กอล์ฟ หรือการเล่นหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น

4. อาชญากรอาชีพ พวกนี้ถือว่าอาชญากรรมเป็นอาชีพ หวังที่จะมีรายได้จากการประกอบอาชญากรรม เพราะเห็นว่าได้เงินดี ไม่เหนื่อยมาก เป็นพวกที่มีความรู้เชี่ยวชาญในการกระทำผิด แต่ไม่นิยมใช้กำลังรุนแรง เช่น นักขโมยเบา นักต้มตุ๋น นักพนัน ซึ่งชีวิตพวกนี้ขึ้นอยู่กับความเสี่ยงตลอดเวลา

5. อาชญากรจิตผิดปกติ กลุ่มนี้เป็นพวกที่มีจิตผิดปกติ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะต้องทำผิดเสมอไป เพียงแต่อาจมีบางกรณีที่เกิดจิตซึ่งผิดปกติเป็นสาเหตุให้ก่ออาชญากรรม อาจเป็นเพราะมีสิ่งมากระตุ้นหรือขาดความรับผิดชอบ เช่น บางคนมีฐานะการเงินดีมากแต่เวลาไปเดินตามห้างสรรพสินค้ากลับชอบขโมยของ หรือบางคนชอบหาเหตุให้เงินคนอื่นโดยการเล่นพนันเสีย เป็นต้น

6. องค์การอาชญากร ในที่นี้หมายถึง การรวมกลุ่มของพวกอาชญากรเหมือนองค์การหรือบริษัท มีการจัดองค์การอย่างเป็นระเบียบ แบ่งงานเป็นสัดส่วน มีหัวหน้าควบคุมงานตามลำดับชั้น พวกนี้จะใช้วิธีการโหดเหี้ยมทารุณ เช่น การลักพาตัวเรียกค่าไถ่ เรียกค่าคุ้มครอง ค้ายาเสพติด ค้าหญิงโสเภณี หรือหมายถึง ป่อนการพนันใหญ่ ๆ ที่มีเงินทุนเวียนจำนวนมาก เป็นต้น องค์การเหล่านี้มีการจัดระเบียบบริหาร มีอาวุธ มีเงิน มีอิทธิพลกว้างขวาง จึงเป็นพวกที่มีอำนาจและความร้ายแรงมากที่สุด

วิสาร พันธนะ และคณะ (2538 : 40-41) ได้กล่าวถึงอาชญากรรมตามนิยามกฎหมาย โดยแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. อาชญากรรมที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in Se)
อาชญากรรมประเภทนี้มีลักษณะเป็นสากลและคงอยู่ตลอดไป แม้ว่าค่านิยมความผิดตามกฎหมายจะแตกต่างกันในบางยุคบางสมัย แต่การกระทำนั้นทุกสังคมถือว่าเป็นอาชญากรรม เช่น ข่มขืน จี้คนเรียกค่าไถ่ ทำร้ายร่างกาย ข่มขืน ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ วางเพลิง เป็นต้น โดยทั่วไปสังคมจะให้ความสนใจต่ออาชญากรรมประเภทนี้มากกว่าความผิดที่กฎหมายห้าม เพราะความผิดประเภทนี้ได้รับการสนับสนุนจากศีลธรรมและความรู้สึกของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปฏิกิริยาของสังคมที่มีต่อผู้กระทำผิด หรือจากความรู้สึกภายในจิตใจของผู้กระทำผิดเองซึ่งเพราะมีความเป็นปกติและมีเหตุผล ดังนั้นจึงย่อมทราบว่าการกระทำนั้นผิดศีลธรรมด้วย

2. อาชญากรรมที่เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด (Mala Prohibita) เป็นการกระทำที่มีได้เป็นความผิดในตัวเอง แต่ที่เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ อาจด้วยเหตุผล อาทิเช่น เมื่อความเป็นระเบียบในสังคม หรือเพื่อสวัสดิภาพของส่วนรวม เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ร.บ. การพนัน พ.ร.บ. อาวุธปืนฯ และ พ.ร.บ. ค้ากำไรเกินควร เป็นต้น ยิ่งสังคมพัฒนาและก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีมากเพียงใดก็ย่อม

จะมีกฎหมายใหม่ ๆ บัญญัติการกระทำที่เป็นอาชญากรรมมากยิ่งขึ้นเพียงนั้น เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมด้านลิขสิทธิ์ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

จากแนวคิดที่ว่าด้วยอาชญากรรมที่รวบรวมมากล่าวถึงนี้ สามารถอธิบายได้ว่า บุคคลที่เริ่มเล่นการพนันอาจจะมีการพัฒนารุนแรงขึ้น ๆ จนไปสู่การเป็นอาชญากรได้ในที่สุด

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของการเล่นพนันในสังคมชนบท

จากสภาพสังคมและสภาพเศรษฐกิจจากอาชีพเกษตรกรรมของชนบท ดังที่กล่าวมาแต่ต้นพอจะประมวลสาเหตุที่ทำให้เกิดมีการเล่นพนันขึ้นได้ ซึ่ง ผิชัย สุนทรสัจบุลย์ (ม.ป.ป.: 10-18) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ปัญหาความยากจน (รายได้) ปัญหานี้นับเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดในประเทศกำลังพัฒนา (อันรวมถึงประเทศไทยด้วย) ซึ่งรัฐบาลจะต้องหันมาให้ความสนใจและแก้ไขอย่างจริงจัง ปัญหานี้เกิดคู่กันมากับสังคมโดยเฉพาะในสังคมที่มีระบอบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการหรือทุนนิยมและมีการกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง ในอดีตที่ผ่านมาช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมีไม่มากนัก เพราะแม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศเกษตรกรรมแต่เรามีทรัพยากรตามธรรมชาติอย่างสมบูรณ์ ฝนตกต้องตามฤดูกาล การเพาะปลูกได้ผลดี ผลเมืองก็ยังมีหนาแน่น การติดต่อสัมพันธ์ทางการค้ากับต่างประเทศยังอยู่ในวงจำกัด คนไทยทั้งในชนบทและในเมืองจึงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสุขสบาย จนกระทั่งเมื่อประเทศไทยได้ก้าวสู่ยุคพัฒนาเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมหรือสู่ความทันสมัย วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคม มีการขยายตัวของตลาดการค้า ผลเมืองก็มีเพิ่มมากขึ้น สังคมจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม และความยากจนกับความมั่งคั่งก็เริ่มมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด นโยบายการกระจายรายได้ของรัฐไม่สามารถนำมา

ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม คนมีเงินสามารถสร้างอำนาจ มีอิทธิพลและมีเกียรติยศในสังคม เงินเปรียบประดุจแก้วสารพัดนึกที่สามารถบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้ได้ คำนิยมทางสังคมให้เกียรติและยกย่องคนมีเงินโดยไม่คำนึงว่าจะหาเงินมาได้ด้วยวิธีการใด ๆ คนร่ำรวยยิ่งรวยมากขึ้น คนจนยิ่งยากจนลงตามลำดับ ขณะเดียวกัน การพนันก็จะเด่นขึ้นมาในรูปแบบหรือวิธีการหนึ่งซึ่งสามารถหาเงินได้ง่ายๆ โดยอาศัยความชำนาญ ความคล่องตัว โชคลาภ รวมทั้งกลยุทธนอกกระบวน (การโกง) การพนันสามารถทำให้คนร่ำรวยได้ในระยะเวลาอันสั้น และก็อาจทำให้คนสูญเสียทรัพย์สินหรือเกียรติยศได้รวดเร็วเช่นเดียวกัน

2. ปัญหาการศึกษา การศึกษาของประชากรส่วนใหญ่โดยทั่วไปยังอยู่ในระดับประถมศึกษา แม้จะมีการรณรงค์ให้ประชากรอ่านออกเขียนได้ทั่วประเทศแต่ก็กระทำกันเพียงในระยะสั้น ทุกวันนี้จึงมีคนยังไม่รู้หนังสืออีกมาก ผลของการขาดโอกาสทางการศึกษาทำให้คนในวัยทำงานเป็นแรงงานที่ขาดคุณภาพ ไม่มีความเชี่ยวชาญฝีมือเฉพาะด้านสำหรับจะป้อนตลาดแรงงาน เคยปฏิบัติงานอย่างไอก็ทำอย่างนั้น ประกอบกับสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ชาวไร่ ชาวนาขาดการศึกษอบรมในการประกอบอาชีพอย่างมีระบบ ขาดเทคโนโลยี การทำนาทำไร่อาศัยเพียงธรรมชาติ บางปีฝนแล้ง บางปีน้ำท่วม แม้จะทำนาได้บ้างก็มีเวลาว่างเหลือมาก และก่อกวนกับไม่มีฝีมือทางด้านอื่น จึงออกเที่ยวเตร่ เยี่ยมเยียนเพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง และมีการหอบปะจับกลุ่มและที่สุดก็จะชวนกันเล่นการพนัน ซึ่งพฤติกรรมดังนี้จะพบได้ในชนบทโดยทั่วไป โดยเฉพาะหลังจากดำนานเสร็จสิ้นและหลังฤดูเก็บเกี่ยว สถิติการจับกุมคดีประเภทการพนันในช่วงนี้จะสูงมากในทุกสถานีตำรวจ

3. ปัญหาจากชนบทรูขบธรรมเนียมประเพณี เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมชนบท คนไทยมีนิสัยรักความสงบ ชอบสนุกสนาน ไม่จริงจังกับชีวิต ในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ งานบุญ งานศพ งานคลอดลูก งานสมโภช จึงนิยมจัดให้มีการเล่นการพนันควบคู่ไปกับการจัดงาน ซึ่งบางครั้งก็เป็นการเล่นการพนันประเภทที่ขออนุญาตได้ บางครั้งก็ลักลอบเล่นโดยไม่ขอ

อนุญาตโดยยกเอาประเพณีเป็นข้ออ้าง

4. ด้วยการขาดสำนึกของคนไทย ในประเด็นนี้หมายความว่า เรามองการเล่นการพนันอย่างชนิด "ไม่ใช่ว่าสิ่งเสียหาย" ดังนั้นหากจะมีปัญหาหรือไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องใด ก็จะไปลงเอยที่การพนันขั้นต่อ คนไทยส่วนใหญ่จึงสามารถเล่นการพนันกันได้เกือบทุกโอกาส เช่น นั่งรถยนต์ไปด้วยกันก็จะทายเลขทะเบียนรถคันที่สวนมา หรือการเลือกตั้งก็จะมีกาทายว่าใครจะได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนสูงสุดและมีการโฆษณาให้รางวัลอย่างมากมายจากสื่อมวลชน บางครั้งอาจจะกระทำด้วยความสนุกคึกคะนอง และบางครั้งก็กระทำเพราะต้องการทรัพย์สินของฝ่ายตรงข้าม

5. ด้วยความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โสยศาสตร์ และภูติผี-ปีศาจ กล่าวได้ว่าวิถีชีวิตไทยได้รับอิทธิพลอย่างมากจากระบอบความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ เราเชื่อในพรหมลิขิต โชคชะตา เรื่องของดวงหรือเหตุอันใดที่มิสูงส่งไม่ได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ โดยเชื่อว่าการบันดาลของสิ่งต่าง ๆ นั้นเองที่จะทำให้ได้พบโชคหรือประสบเคราะห์กรรมและหนทางที่จะพ้นเคราะห์กรรมหรือได้รับโชคชัยนั้นได้ก็โดยวิงวอน ร้องขอหรือถือเอาสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นที่ยึดเหนี่ยว จึงทำให้เกิดมีความคิดเผื่องอย่างไ้เหตุผล เช่น เมื่อประสงค้จะรำรวยทางลัดก็วิงวอนร้องขอเอาจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ได้ระบุตัวเลขที่ชัดเจน แล้วก็นำไปเสี่ยงโชคกับการเล่นการพนัน

ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ จึงเกิดมีการเล่นการพนันในที่ต่าง ๆ ไม่เว้นแม้ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลย ซึ่งมีการเล่นพนันกันอยู่เกือบทุกหมู่บ้าน ก่อให้เกิดปัญหาอันเป็นความยุ่งยากต่อบุคคล ครอบครัวและทรัพย์สิน ห้้งนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ อื่น ๆ อีก จึงเป็นหน้าที่ของตำรวจผู้จะต้องรักษาความสงบเรียบร้อยแก่สังคม และให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะตำรวจเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย (Low Enforcement Agency) เป็นผู้ควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้อยู่ภายใต้กรอบหรือระเบียบของสังคมนั้น ๆ กำหนดให้สมาชิกปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ เพื่อให้

สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ด้วยเหตุดังกล่าวอาชีพตำรวจจึงต้องเผชิญกับอาชญากรรมทุกประเภท และจากสถิติการจับกุมปรากฏว่าคดีเล่นการพนันนั้นเป็นคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมได้มากกว่าคดีประเภทอื่นๆ และมีแนวโน้มจะสูงขึ้นทุกขณะ ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมก็มีทั้ง เด็ก กลุ่มเยาวชน สตรี ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการทุกประเภท ซึ่งส่วนใหญ่อยู่วางในวัยทำงานและปัญหาการพนันก็ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นจำนวนมากต้องมัวหมอง ถูกพิจารณาลงโทษลงทัณฑ์ ไม่ได้รับความก้าวหน้าทางราชการ เสียชื่อเสียง บางคนถูกออกจากราชการเนื่องจากไม่สามารถควบคุม หรือมีส่วนรู้เห็นในการเล่นการพนันที่เกิดขึ้นภายในห้องที่ที่รับผิดชอบ

จากแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของการเล่นพนันในสังคมชนบทที่กล่าวมาทั้งหมด 5 ประการนี้ ประมวลได้ว่าเรื่องชนบทรรมนิยมประเพณี เรื่องการขาดจิตสำนึก และการเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่ใช่สาเหตุสำคัญของการเล่นพนัน เพราะเมื่อได้พิจารณาอย่างดีแล้วจะเห็นว่าสาเหตุเหล่านั้นกลับเป็นผลกระทบมาจาก 2 สาเหตุใหญ่คือ การมีรายได้น้อยและการมีระดับการศึกษาต่ำ กล่าวคือ คนในชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งบางครั้งสภาพดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวย ผลผลิตก็ตกต่ำ รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพและเลี้ยงดูครอบครัว มีภาวะว่างงานบ่อยครั้ง ทำให้ต้องดิ้นรนเอาตัวรอดเพื่อหนีความยากจน ยิ่งกอบกับไม่ค่อยได้รับการศึกษาสูง คุณภาพชีวิตก็ยิ่งต่ำ บางครั้งจึงกระทำผิดโดยยกประเพณีมาอ้าง อาจขาดจิตสำนึกในการครองตน และหึ่งเชื่อและงมงายในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็น ทั้งนี้ด้วยขาดการชี้แนะที่ถูกต้องจากระบบการศึกษา ซึ่งสรุปได้ว่า รายได้และการศึกษาอาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลากายทางสังคม (Socialization)

คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2535 : 37-45) ได้ให้นิยามว่า "การขัดเกลากาย

สังคม" ไว้ว่า เป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ เพื่อที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองด้วย โดยกล่าวว่ามนุษย์นับแต่เกิดมาเป็นทารกจะไม่รู้ความเป็นไปของสังคมหรือไม่อาจมีส่วนร่วมร่วมกับคนอื่น ไม่รู้ว่าอะไรถูกอะไรควร หรือตัวเองเป็นใครต่างกับคนอื่นอย่างไร ทารกจะเรียนรู้อันใดได้ก็ด้วยการผ่านตัวแทน เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง หรือสถาบันต่าง ๆ ในสังคม การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์จะขาดเสียมิได้นับแต่เกิดจนเป็นผู้ใหญ่ เพื่อจะได้มีการเจริญเติบโตเต็มที่ตามวุฒิภาวะ (Maturation) และการขัดเกลาดังว่านี้ก็กระบวนการที่ซับซ้อนมีความเกี่ยวพันกัน เช่น เด็กแรกเกิดจำเป็นต้องมีคนเลี้ยงดูมิฉะนั้นเด็กจะไม่เจริญเติบโตหรืออาจป่วยเจ็บจนถึงตายได้ง่าย และเด็กจะต้องได้รับการอบรมบ่มนิสัย การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องประสบตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เป็นการรับเอาคุณค่าของกลุ่มที่เราอยู่ด้วยในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่ม ทำให้มนุษย์เกิดความเป็นตัวตน (Self) คือความรู้สึกที่แตกต่างไปจากคนอื่น สามารถควบคุมความรู้สึกนึกคิดความประพฤติให้เหมาะสมกับวาระและโอกาสต่างๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าการขัดเกลาทางสังคมเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมยุคหนึ่งไปยังสังคมอีกยุคหนึ่งเป็นกระบวนการที่สมาชิกแรกเกิดถูกจำกัดให้อยู่ในกรอบของสังคมที่เป็นระเบียบ เพื่อให้เรียนรู้บทบาทของสังคม (Social Roles) รวมตลอดถึงทักษะ (Skills) ที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่และการบำบัดความต้องการของมนุษย์ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากมนุษย์ไม่อาจอาศัยลักษณะทางชีวภาพเท่านั้น หากต้องอาศัยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมด้วย โดยอาศัยตัวแทน 6 กลุ่ม ช่วยขัดเกลา คือ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน กลุ่มอาชีพ ศาสนา และสื่อมวลชน

การขัดเกลาทางสังคมมีความมุ่งหมายที่จำแนกได้เป็น 4 ประการคือ

1. ปลุกฝังระเบียบวินัย (Basic Discipline) สิ่งนี้นับเป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้ เป็นการฝึกให้

มีความอดกลั้น ระเบียบวินัยจึงมีผลต่อบุคลิกลักษณะและความประพฤติของบุคคล โดยจะเกิดความเคยชินและทำไปโดยไม่รู้ตัว

2. ปลูกฝังความมุ่งมั่น (Aspiration) เพราะความมุ่งมั่นจะช่วยให้บุคคลมีกำลังใจ ทำตามระเบียบวินัยต่าง ๆ

3. สอนให้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่าง ๆ (Social Roles and Supporting Attitudes) เพราะการรู้จักแสดงบทบาทอย่างเหมาะสมตามวาระและโอกาสต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็น เนื่องด้วยบทบาทของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงควรที่จะเรียนรู้และทำตามบทบาทของตนให้ดีที่สุด

4. สอนให้มีทักษะ (Skills) เพราะทักษะจะเป็นการเตรียมบุคคลให้มีความชำนาญเฉพาะอย่าง เมื่อสังคมจะได้รับประโยชน์จากสมาชิกในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งเรื่องทักษะนี้นับเป็นสิ่งที่ จะได้รับการเน้นและขัดเกลาในทุก ระดับ ไม่ว่าจะเป็นสังคมที่เจริญแล้วหรือล้าหลังก็ตาม

นอกจากนี้ในหนังสือเล่มดังกล่าวยังได้มีการกล่าวถึง "วัย" ว่า วัยที่จำเป็นต่อการขัดเกลาแบ่งเป็น 2 ระดับคือ

1. วัยเด็ก การขัดเกลาในวัยนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กมากที่สุด โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง จะเป็นสถาบันแรกที่ตอบสนองเด็กในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกายหรือจิตใจ ในวัยนี้พ่อแม่จึงเป็นสิ่ง-แวดล้อมที่ใกล้ชิดตัวเด็กที่อาจจะช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ หรือแนวทางที่เด็กจะยึดถือเป็นหลักปฏิบัติหรือเป็นไปในทางตรงข้ามก็ได้

2. วัยรุ่น การขัดเกลาในวัยรุ่นนี้ หมายถึง เมื่อพ้นจากการเป็นเด็กก็จะเริ่มเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว ซึ่งระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะต้องเอาใจ และยอมรับในความคิดของเขาย่าง ในวัยรุ่นมีตัวแทนการขัดเกลาที่เกี่ยวข้องคือ กลุ่มเพื่อน โรงเรียน กลุ่มอาชีพ ศาสนา และสื่อมวลชนต่าง ๆ

โดยสรุปแล้วการขัดเกลาทางสังคมนับเป็นกระบวนการที่กำหนดพฤติกรรม-

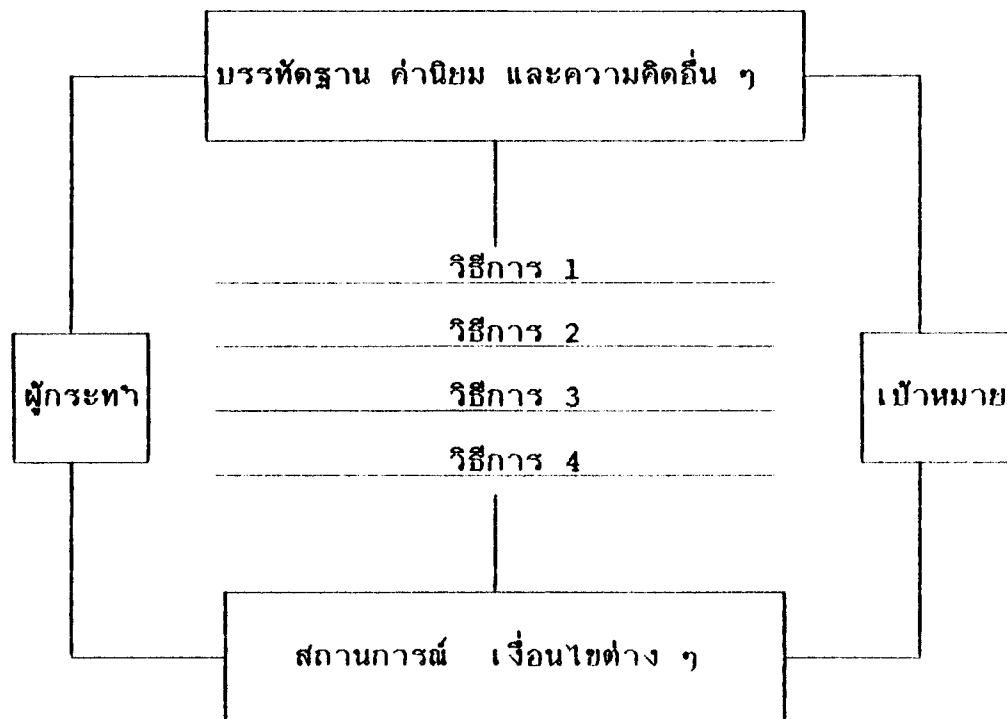
ของคนในสังคมว่าแต่ละคนควรจะมีพฤติกรรมอย่างไร และการขัดเกลานี้ก็ เป็น สิ่งที่ต้องกระทำตลอดชีวิต เช่น การอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเด็กจนถึงผู้ใหญ่ เป็น กระบวนการขัดเกลามาตามลำดับ มีการปลูกฝังระเบียบวินัย สอนให้รู้จักบทบาท และทัศนคติต่างๆ ในการดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข คนที่ได้รับการขัดเกลา มาอย่างถูกต้องย่อมจะประพฤติปฏิบัติตัวอยู่ในกฎเกณฑ์บรรทัดฐานที่สังคมกำหนด การเล่นพนันถือว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เป็นบรรทัดฐานของสังคมอาจ พูดได้ว่าเป็นพฤติกรรมของคนในสังคมซึ่งไม่ได้รับการขัดเกลาทั้งนี้ด้วยอาจมีสาเหตุ มาจากสิ่งแวดล้อมหรืออิทธิพลต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว เพราะฉะนั้นจากแนวคิดนี้อาจถือ ได้ว่าการขัดเกลาทางสังคม และอิทธิพลของกลุ่มมีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534 : 46-51) ได้อ้างถึง Tacott Parsons ที่ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structural and Functional Theory) มาอธิบายสังคมไว้ว่า เมื่อมนุษย์เข้ามารวมกันอยู่ ในชุมชนและชุมชนก็มีการจัดระเบียบอะไรต่าง ๆ นั้น ก็เนื่องจากสมาชิกในชุมชน มีความสมัครใจที่จะเข้าไปกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งการกระทำ (Action) นั้น มีความสำคัญอย่างมากในการอธิบายและศึกษาระบบสังคม การกระทำดังกล่าว นี้คือ การกระทำระหว่างกัน (Interaction) ระหว่างผู้กระทำ (Actor) ในสถานการณ์ (Situation) หนึ่งสถานการณ์ใด โดยมีจุดมุ่งหมายหรือจุด ประสงค์ (Goals) วิธีการ (Means) และแนวคิดของผู้กระทำ (Actor's orientation) เป็นองค์ประกอบ ซึ่งสำหรับคำว่า "ผู้กระทำ" ในที่นี้หมายถึง บุคคลที่มีประสบการณ์ต่าง ๆ รู้จักควบคุมสถานการณ์และมีวิธีการเฝ้าระวังไปสู่จุดมุ่ง หมายที่ตั้งไว้ ซึ่งก็ล้วนต้องผ่านกระบวนการบรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม และ

เงื่อนไขอื่น ๆ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ซึ่งจากแผนภูมิดังกล่าว อาจเสริมด้วยตัวอย่างเพื่ออธิบายให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นได้ เช่น กรณีคนที่ต้องการความร่ำรวยหรือเลื่อนฐานะของตนก็อาจจะเสี่ยงโชคเล่นพนัน โดยคนเล่นก็ต้องเข้าใจสภาพภาพและบทบาทของตนเองว่ามีทุนอยู่เท่าใด และถนัดการเล่นพนันชนิดไหน ในสถานการณ์นั้นเขามีการเล่นหรือไม่ และแน่นอนก็ต้องคาดหวังว่าจะเล่นชนะเพื่อให้ถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ ในทางตรงกันข้ามสำหรับผู้ที่เป็นเจ้ามือหรือนายบ่อนก็ต้องปฏิบัติต่อผู้เล่นตามธรรมเนียมปฏิบัติ และตามทิศทางของตัว เช่น อาจให้ยืมเงินลงทุนใหม่ หรือหาวิธีการจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ลูกค้ามาเล่นพนันมาก ๆ

การกระทำระหว่างผู้กระทำหรือความสัมพันธ์ที่สมาชิกมีต่อกันดังกล่าวสามารถวิเคราะห์บุคคลต่าง ๆ ในชุมชน และทำให้เกิดระบบสังคมขึ้น

Tacott Parsons ได้กล่าวถึงระบบสังคมในชุมชนที่จะสามารถรักษาไว้ได้ว่าจะต้องทำหน้าที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. ระบบสังคมจะต้องมีวัตถุประสงค์ และดำเนินไปเพื่อ บรรลุวัตถุประสงค์ (Goal Attainment) ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์มีความ จำเป็นต่อการอยู่รอดของสังคม สมาชิกในชุมชนจะต้องอยู่อย่างสงบสุข ทำอย่างไร ถึงจะถ่ายเทวัตถุประสงค์ของชุมชนไปสู่สมาชิกในชุมชนได้ จะต้องมีการดำเนิ- การไปสู่เป้าหมาย และมีการควบคุมอย่างไรเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตาม ซึ่งสถาบันที่ ทำหน้าที่ในส่วนนี้ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนาใน ชุมชน

2. ระบบสังคมจะต้องมีการปรับตัว (Adaptation) เพราะการปรับตัวมีความจำเป็นและสำคัญมากต่อความสัมพันธ์ระหว่างกัน การที่ สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์และมีการกระทำระหว่างกันนั้น จำเป็นต้องคิดหาวิธี การต่าง ๆ ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่นี้ได้มากคือ สถาบันทางเศรษฐกิจ

3. ระบบสังคมจะต้องมีการบูรณาการรวมหน่วยหรือผสม-ผสานส่วนต่าง ๆ (Integration) ทั้งนี้เพราะการบูรณาการมีความสำคัญเมื่อ สร้างความเข้าใจภายในระบบ ช่วยในการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และทั้ง ยังนำไปสู่จุดหมายของสังคม เป็นการป้องกันความตึงเครียดที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ในระบบ ซึ่งสถาบันที่ทำหน้าที่นี้ได้แก่ สถาบันการเมือง การปกครอง สถาบัน-พระมหากษัตริย์ เป็นต้น

4. ระบบสังคมจะต้องมีการจัดการกับความตึงเครียด (Tension Managenent or Latency) ด้วยเป็นที่ทราบกันดีว่าภายในระบบ สังคมชุมชนย่อมจะมีความขัดแย้งหรือความตึงเครียดอยู่เป็นธรรมดาไม่ว่าจะจาก-บุคคล กลุ่มคน สถาบันหรือชุมชน ระบบสังคมจะต้องมีหน้าที่แก้ไขหรือจัดการกับสิ่ง เหล่านี้เพื่อให้เกิดความสมดุลย์ในสังคม ซึ่งสถาบันที่ทำหน้าที่นี้ได้แก่ สถาบันทาง ศาสนา สถาบันศาล

ในสังคมและชุมชนระดับต่างๆ จะต้องประกอบไปด้วยหน้าที่
ทั้ง 4 ประการ ขาดหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งไม่ได้และหน้าที่ทั้งสี่นี้จะทำหน้าที่ของตน
เองอย่างสมบูรณ์ หากขาดหน้าที่ใดก็จะทำให้สังคมหรือชุมชนนั้นเกิดความบกพร่อง
และต้องหาทางปรับเพื่อให้ระบบนั้น ๆ อยู่รอดได้

และจากความเกี่ยวเนื่องกันอย่างสมดุลดังกล่าว อาจเขียน
เป็นแผนผังให้เห็นชัดได้ ดังนี้

Adaptation	Goal Attainment
Latency	Integration

เมื่อพิจารณาการเล่นหม่น จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องของการ
หน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดดุลยภาพ ไม่ให้มีความเครียดในความสัมพันธ์ทางสังคมมาก
จนอาจก่อให้เกิดผลเสียหายได้ ถือเป็นการลดหรือบรรเทาความเครียดได้ทางหนึ่ง
แต่ถ้าหากสังคมหรือชุมชนใดละเลยหรือปล่อยให้มีการเล่นหม่นกันมากๆ แล้วก็จะ
ทวีความเครียดขึ้นกว่าเดิม ในกรณีนี้ระบบของสังคมก็ต้องเข้ามาแก้ไข

กุททงค์ ฤทธบุตร (2528 : 66-68) ได้อ้างถึง Emile
Durkheim ผู้ศึกษาเรื่องสภาวะไร้บรรทัดฐาน (Anomie) โดยกล่าวว่า สภาวะ
ไร้บรรทัดฐาน หมายถึง การที่บุคคลไม่ยอมรับรู้กฎหมายที่มีอยู่ในสังคม หรือไม่
ยอมรับหลักเกณฑ์ทางความประพฤติของสังคม ดูเหมือนจะเป็นเรื่องปกติที่ความ
ต้องการของสังคมหรือของมนุษย์ไม่มีจุดพอ จึงต้องมีการจัดระเบียบทางสังคม
(Social Organization) สำหรับควบคุมดูแล และถ้ากฎระเบียบยุ่งเหยิงหรือ
ไม่เป็นระเบียบ มีการละเมิด สภาวะไร้บรรทัดฐานก็จะเกิดขึ้นได้ ส่วนสาเหตุ
สำคัญที่ทำให้เกิดสภาวะไร้บรรทัดฐานก็คือ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของ

โครงสร้างทางสังคม เช่น โครงสร้างด้านความเชื่อ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ หรือการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของบุคคลเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคม เช่น เคยยากจนมาก่อนและเกิดร่ำรวยขึ้นอย่างกะทันหัน หรือเคยมีมาแล้วดับพลันก็มี เหตุให้ยากจนลง ลักษณะการเปลี่ยนแปลงขึ้น ๆ ลง ๆ ของโครงสร้างทางสังคม ดังกล่าวนี้นำให้บุคคลเกิดความสับสน ไม่ทราบจะยึดบรรทัดฐานไหนดี กล่าวคือมีโอกาสให้เลือกมาก คำว่า Anomie ที่แปลว่าสภาวะไร้บรรทัดฐานนี้หมายความว่า ในสังคมไม่มีบรรทัดฐานอยู่เลย แต่ที่จริงแล้วสังคมคงมีบรรทัดฐานอยู่ หากแต่มีมากจนคนสับสนและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ นี้เองที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ในระบบสังคม

จากทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่สามารถอธิบายได้ว่า โครงสร้างเศรษฐกิจ ทำให้สังคมเกิดวัตถุประสงค์ที่จะหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพ เมื่อไม่มีรายได้ก็จะมี ความตึงเครียดจึงปรับตัวเพื่อเล่นการพนันผสมผสานกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมและ ที่สุดก็เพื่อให้มีรายได้นั่นเอง ดังนั้นรายได้จึงอาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

2.2.2 ทฤษฎีการจูงใจ

Abraham H. Maslow (1954 : 153-158) ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการจูงใจ (Theory of Human Motivation) หรือบางครั้งจะเรียกว่า ทฤษฎีลำดับความต้องการ (Hierarchy of Needs) หรือเรียกง่าย ๆ อีกครั้งว่า ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ขึ้นมาแจกแจง โดย Maslow ได้คิดค้นบนสมมุติฐานอันมีสาระสำคัญคือ

1. มนุษย์มีความต้องการ และความต้องการนั้นจะมีอยู่เสมอไม่สิ้นสุด เพียงแต่จะเป็นอะไรขึ้นอยู่กับการว่าเรามีสิ่งนั้นแล้วหรือไม่ และเมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะมีความต้องการในสิ่งอื่นเข้ามาแทนที่
2. ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่ง

จิตใจอีกต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจริงใจของพฤติกรรม

3. ความต้องการของมนุษย์จะก้าวซ้อนกัน บางทีความต้องการหนึ่งได้รับการตอบสนองยังไม่สิ้นสุด ก็เกิดความต้องการด้านอื่นขึ้นมาอีก

4. ความต้องการของมนุษย์ มีลักษณะเป็นลำดับขั้นตามความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนองตามมา และแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

(1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อการอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ความต้องการทางร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทั้งหมดยังไม่ได้รับการตอบสนอง

(2) ความต้องการด้านความปลอดภัย (Security Needs) เป็นความต้องการที่จะได้รับความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับร่างกาย

(3) ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) เมื่อความต้องการทางร่างกายและด้านความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการด้านสังคมจะเป็นสิ่งจริงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรม เช่น เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น

(4) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากสังคม (Esteem Needs) นับเป็นอีกระดับความต้องการหนึ่งของมนุษย์ที่ประสงค์จะได้รับความสำเร็จ ความรู้ ความสามารถ ความเป็นอิสระ รวมทั้งต้องการมีฐานะเด่นจนเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย

(5) ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิด ใฝ่ฝัน (Self Actualization) จุดนี้นับเป็นความต้องการระดับสูงสุด ซึ่งแต่ละคนจะมีไม่เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับความสำเร็จที่ได้รับในลำดับขั้นต้นๆ ที่ผ่านมา

ทฤษฎีของ Maslow ดังกล่าวเป็นการจัดลำดับความต้องการของมนุษย์โดยทั่ว ๆ ไป ทฤษฎีนี้ทำให้เข้าใจการแสดงพฤติกรรมและความต้องการของมนุษย์ได้อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการที่จะสามารถคาดหวังหรือทำนายพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ จากทฤษฎีนี้สามารถอธิบายได้ว่า มนุษย์มีความต้องการเป็นลำดับตามความสำคัญ และจะแสวงหาหนทางที่จะได้ตามความต้องการที่เรายังไม่ได้รับการตอบสนอง การแสวงหาความร่ำรวย เมื่อตอบสนองความต้องการทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากสังคม และความต้องการได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดใฝ่ฝัน หนทางที่จะตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว ก็คือการเสี่ยงโชค ซึ่งคนไทยมีลักษณะนิสัยชอบเสี่ยงโชคอยู่แล้ว การเล่นพนันประเภทต่าง ๆ จึงเป็นแรงจูงใจส่วนหนึ่งให้คนไทยนิยมโดยคาดหวังว่าจะมีรายได้ มีฐานะดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ดังนั้นการคาดหวังก็อาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

2.2.3 ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536 : 94-96) ได้อ้างถึง เออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) ผู้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ (Symbolic Interactionism Theory) ว่า Goffman ได้อธิบายถึงการจัดระเบียบทางสังคมในรูปของความสัมพันธ์ที่มนุษย์แสดงละครต่อกัน (Dramatic Approach) ได้กล่าวว่าบุคคลจะมีแนวโน้มที่จะสร้างความประทับใจให้กันและกันเป็นสำคัญ การเปลี่ยนแปลงใดที่เกิดขึ้นในระหว่างการกระทำระหว่างกันนั้นอาจมาจากบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลที่มีความกล้าที่จะเปลี่ยนบทบาทของตนหรือไม่ (เป็นการแสดงพฤติกรรมบทบาทแท้จริงของตนออกมา) Goffman ได้ศึกษากิจกรรมอย่างหนึ่ง ได้แก่ความเต็มใจที่จะแสวงหาการเสี่ยงได้เสี่ยงเสีย (หรือ Action ที่เสี่ยง) ซึ่งเป็นการกระทำที่เจ้าตัวทราบเป็นอย่างดีว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นจึงเป็นการกระทำโดยสมัครใจ ซึ่งมักพบได้ในการ

แข่งขันกีฬาอาชีพ การกีฬาที่มีความเสี่ยงภัยและบันเทิงธุรกิจบางประเภท ซึ่งผู้เล่นต้องเอาจริงเอาจังไม่ใช่ทำแบบเล่น ๆ การได้เสียยิ่งมากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้กิจกรรมนั้น ๆ กำหนดโชคชะตาของผู้เล่นได้มากขึ้นเท่านั้น และในขณะที่เล่นพนันกันอยู่ ผู้เล่นก็จะสามารถแสดงออกให้เห็นได้ถึงลักษณะนิสัยใจคอหรือการปฏิบัติ-การภายใต้ความกดดันนั้น ๆ

แนวความคิดในเรื่อง Action ของ Goffman สามารถอธิบายได้ว่า ธรรมชาติของมนุษย์ต้องมีการกระทำต่อกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เพราะมนุษย์อยู่กันเป็นสังคมมีการแสดงออกโดยการสมัครใจ มีบางอย่างที่จะกระทำ พฤติกรรมใด ๆ โดยเฉพาะในกิจกรรมการเล่นพนันผู้เล่นทราบผลของการเล่นอยู่แล้วว่าเป็นการเสี่ยง อาจจะได้ทรัพย์สินหรือเสียทรัพย์สิน แต่ก็ยังฝืนทำอะไรที่จะเล่นทั้งนี้เพราะ มีได้คาดหวังว่าจะได้รับเพียงรายได้จากการเล่นพนัน แต่อาจทำให้ได้รับความสุข สนุกสนาน ซึ่งทำให้เกิดความพอใจด้วย ดังนั้นความพอใจจึงอาจมีความสัมพันธ์กับการเล่นพนันได้

2.2.4 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory)

สนธยา พลศรี (2533 : 154-156) ได้อ้างถึง ฮอรัจ จี ฮอแมนส์ (George C. Homans) ซึ่งได้กล่าวถึงทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเมื่ออธิบายการจัดระเบียบของสังคมในรูปการแลกเปลี่ยนว่าเป็นการกระทำต่อกัน โดยพิจารณาจากรางวัล ความพอใจ หรือการไม่ติดต่อ (หรือติดต่อน้อยเมื่อการกระทำที่นำไปได้รับการลงโทษและมีความไม่พอใจเกิดขึ้น) การจัดระเบียบเกิดจากปฏิริยาพฤติกรรมที่มีต่อกัน จากความคาดหวังของบุคคลอื่นที่ตนกระทำต่อ ซึ่งจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของตน Homans ยอมรับว่ามนุษย์ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง (that he used resources to some advantage) ขณะเดียวกันก็ปฏิเสธที่จะยอมรับว่ามนุษย์คือสัตว์เศรษฐกิจที่สนใจเฉพาะเรื่องเงินและสินค้าด้านวัตถุ และพร้อมที่จะสละทุกสิ่งเมื่อสิ่งที่ตนต้องการทั้งนี้เพราะ Homans ถือว่าในการแลกเปลี่ยนนั้นอาจมีสิ่งอื่นที่มีคุณค่าในตัวเอง

ทดแทน เช่น การเสียสละตนเองเพื่อส่วนรวม (Altruism) หรือการกระทำ
 เมื่อความพอใจของตนเอง (Sentiments) เป็นต้น แนวความคิดของ Homans
 ในเรื่องการแลกเปลี่ยนพอสรุป ได้ดังนี้

1. มนุษย์คิดถึงกำไรและต้นทุน (Cost and Profit)
 ในการติดต่อกัน กล่าวคือ มนุษย์พยายามหาประโยชน์จากการติดต่อสัมพันธ์เสมอ
2. การแลกเปลี่ยนคือการปะทะสัมพันธ์รวมกันไปในตัว
 การติดต่อระหว่างบุคคลเกิดขึ้นเพราะการแลกเปลี่ยน โดยมีรางวัล (Rewards)
 และกำไร (Profit) เป็นตัวกระตุ้น
3. การตลาดคือการแลกเปลี่ยนรูปแบบหนึ่ง แต่มนุษย์ก็มี
 การแลกเปลี่ยนอย่างอื่นที่ไม่ได้เป็นวัตถุหรือเงินตรา เช่น ทางจิตใจ และทาง
 การบริการต่าง ๆ รวมตลอดถึงการยอมรับ ความประทับใจ
4. ในชีวิตประจำวันของคนการปะทะสัมพันธ์ไม่ได้คำนวณ
 ถึงผลได้ผลเสียเสมอไป

จากแนวคิดตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนของ Homans สามารถนำมาอธิบาย
 ได้ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมีสิ่งที่เกี่ยวข้องคือ รางวัล (Rewards)
 ค่านิยม (Value) ความรู้สึก (Sentiment) บรรทัดฐาน (Norms) ปริมาณ
 (Quantity) ต้นทุน (Cost) กำไร (Profit) และการกระจายอย่าง
 ยุติธรรม (Distributive Justice) การเล่นพนันก็เป็นพฤติกรรมที่มนุษย์
 แสดงออกรูปแบบหนึ่ง เป็นการแสดงออกในการคาดหวังว่าจะได้กำไรจากการ
 เล่นพนัน โดยมีความรู้สึกหรือพอใจกับการเล่นและถือว่าเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง
 ดังนั้นความพึงพอใจและการคาดหวังอาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 เสรีน ปุณณะนิตานนท์ และคณะ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง

การศึกษาแนวคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของเด็กและเยาวชน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มตัวอย่างย่อย 4 กลุ่มคือ เด็กนักเรียนอนุบาล เด็กนักเรียนชั้นประถม เยาวชนที่ประกอบอาชีพแล้ว และนักเรียนชั้นมัธยมต้นไปจนถึงนิสิตนักศึกษา และครอบคลุมทั้ง 4 ภาคของประเทศ ได้ข้อสรุปว่า เด็กนักเรียนอนุบาลและนักเรียนชั้นประถมต้นมีประสบการณ์ในการพนันน้อยมาก และที่สังเกตพบก็มีเพียง 2 อย่างคือ การเสี่ยงโชค ซื้อสลากหรือรูปภาพจับรางวัล และการเล่นพนันเอาสิ่งของกัน เด็ก ๆ เหล่านี้ไม่มีประสบการณ์ในเรื่องการพนันขั้นต่อและการพนันแบบที่เด็กโตกว่าหรือผู้ใหญ่เล่นกันข้อมูลที่ได้จากการเข้าไปสังเกตการณ์ ในชุมชนแออัดทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้การเล่นพนันเสี่ยงโชคและการพนันขั้นต่อจะพบเห็นกันอยู่ทั่วไป แต่ก็มิให้พบเห็นมากนัก ไม่เท่ากัน บางแห่งเกือบไม่มีเลย บางแห่งก็มีมาก ยกเว้นสลัมในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งพบการเล่นพนันไฮโลว์ น้ำเต้า บุปผา หลายวงด้วยกันและในขณะที่พฤติกรรมการเล่นมีให้เห็นอยู่หนาตาในสลัมธรรมดาทั่ว ๆ ไป ชุมชนแออัดที่ได้รับการจัดระเบียบแล้ว ซึ่งรู้จักกันในนามของชุมชนจัดตั้งกลับไม่ค่อยมีปรากฏการณ์แบบนี้ให้เห็น

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเล่นของเด็กและเยาวชนไม่มีลักษณะที่แพร่สะพัดจนน่าวิตกแต่อย่างใด ในบรรดาผู้ตอบว่าเคยมีประสบการณ์อย่างน้อย 1 ครั้งเกือบจะไม่มีใครที่เข้าลักษณะ "นักการพนัน" เด็กและเยาวชนส่วนใหญในกลุ่มตัวอย่างเป็นแต่เพียงผู้เคยเล่นแบบสนุก ๆ เท่านั้น ดังนั้นพฤติกรรมการเล่นที่ศึกษาพบจึงมีลักษณะเป็นการเล่นสนุก ๆ กันในหมู่เพื่อน หรือคนรู้จักกันเป็นครั้งคราวเสียมากกว่า ไม่ใช่วิถีชีวิตที่ติดเป็นนิสัย

2.3.2 ศุภมาส นฤมล (2531) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "นางงามตุ๊กกระจุก:

การศึกษากระบวนการกลายเป็นหมอนวดไทย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจโลกของหมอนวด ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม รวมทั้งแบบแผน พฤติ-

กรรมของผู้หญิงผู้กลายเป็นหมอนวดอาเซียน โดยพิจารณาว่าในกระบวนการกลายเป็นหมอนวดอาเซียน บุคคลต้องผ่านขั้นตอนอย่างไรบ้าง และแต่ละขั้นตอนมีภาวะเงื่อนไขสำคัญ ๆ ใดบ้างที่ผลักดันหรือเอื้อให้ผู้หญิงกลายเป็นหมอนวด บทบาทที่เปี่ยงเบนและการดำรงรักษาบทบาทที่เปี่ยงเบนนี้ต่อเนื่องท่ามกลางการประ-
 มาณของสังคมเป็นอย่างไร ทั้งนี้โดยผู้ศึกษาได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง

2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มของหมอนวดโดยตรง ซึ่งได้ศึกษาแบบเจาะลึก และ 2. กลุ่มตัวแทนผู้ที่ทำหน้าที่ขัดเกลามอนวดในเชิงอาเซียน และพิจารณาบทบาทที่เปี่ยง-
 เบน ประกอบด้วย มาดาม ครูฝึก เจ้าหน้าที่เชียร์แขก เป็นต้น

ซึ่งจากการศึกษา พอสรุปผลได้ 2 ประการ ดังนี้

1. กระบวนการขัดเกลามอนวดในเชิงอาเซียนของสถานบริการ ตรงนี้ถือเป็นกลไกสำคัญในการดำรงรักษาให้การกลายเป็นหมอนวดพัฒนา ไปสู่การเป็นหมอนวดอาเซียน กระบวนการขัดเกลามอนวดในเชิงอาเซียนได้ถ่ายทอดลักษณะความเป็นหมอนวดใน 3 บทบาท ซึ่งบทบาทแรกได้แก่บทบาทเชิงอาเซียน ผู้หญิงจะผ่านขั้นตอนของการได้รับสถานภาพหมอนวด กระบวนการขัดเกลามอนวดในเชิงอาเซียนทำให้ผู้หญิงได้รับบทบาทหมอนวด เช่น การฝึกนวด การฝึกอาบน้ำ และแนะนำขั้นตอนในการทำงาน บทบาทที่สองคือ บทบาทที่เปี่ยงเบนเป็นการค้าประเวณีที่แฝงเร้นมากับบทบาทของหมอนวด ส่วนนี้ประกอบด้วย การเชิญแขก การให้บริการทางเพศ และการต่อรองราคา เป็นต้น จะเห็นได้ว่าขั้นตอนของการสมัครงานจนถึงขั้นตอนของการลงงาน หมอนวดจะต้องผ่านกระบวนการขัดเกลามอนวดในเชิงอาเซียนควบคู่ไปกับการขัดเกลามอนวดทางสังคม

2. กระบวนการกลายเป็นหมอนวดอาเซียนมีลักษณะเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาจากความเป็นเปี่ยงเบนเบื้องต้นแรกไปสู่ความเป็นอาเซียน กระบวนการทำให้กลายเป็นผู้เปี่ยงเบนอาเซียนนั้นก็คือ กระบวนการทำให้บทบาทที่เปี่ยงเบนทางสังคมนั้นมั่นคงยิ่งขึ้น (Stabilization) ตามลำดับ ซึ่งเริ่มมาจากการเริ่มต้นของกระบวนการก้าวสู่โลกของการค้าประเวณี ขั้นตอนการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ และสุดท้ายขั้นตอนของการกลายเป็น

เป็นหมอนวดอาชีพ

ผลการศึกษาเรื่องนี้สามารถอธิบายได้ว่า กระบวนการกลายเป็หมอนวดอาชีพมีส่วนสัมพันธ์กับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม และกลายเป็พฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างต่อเนื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับการเล่นพนันก็สามารถอธิบายได้ว่าการเล่นพนันก็น่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนในที่สุด

2.3.3 กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่องอาชญากรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช : ศึกษาเฉพาะกรณีคดีฆ่าผู้อื่น ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยเกื้อกูลและสาเหตุอันแท้จริงที่ทำให้ปริมาณคดีอุกฉกรรจ์ประเภทฆ่าคนตายเกิดขึ้นในระดับสูง เพื่อรับทราบความคิดเห็นของประชาชนและแนวทางแก้ไข เพื่อทราบระดับความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อทราบความคิดเห็นของประชาชนต่อข้าราชการที่ปฏิบัติงาน ตลอดจนเพื่อลดปัญหาการฆ่ากันตายในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งงานวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรทุกอาชีพ อำเภอละ 50 คน สมาชิกชาวนครศรีธรรมราชในกรุงเทพมหานคร 143 คน และชมรมชาวหัวไทรในกรุงเทพมหานครอีก 34 คน ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้สึกปลอดภัยในการดำรงชีวิต ได้คำตอบมาว่าชาวนครศรีธรรมราชมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตประจำวันไม่น้อยไปกว่าชาวกรุงเทพมหานคร

2. ประสพการณ์ที่มีต่อปัญหาการประทุษร้ายต่อชีวิต ปรากฏว่าคดีฆ่ากันตายในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างปี พ.ศ. 2521-2530 เกิดขึ้นมากนับเป็นจำนวนคนได้ถึง 6,988 คน โดยประชากรร้อยละ 31.5 ให้ข้อมูลว่าเคยมีบุคคลในครอบครัวหรือญาติสนิทถูกทำร้ายจนเสียชีวิต หรือบาดเจ็บสาหัส และอีกร้อยละ 57.3 กล่าวว่ามิบุคคลในชุมชนเดียวกันถูกทำร้าย

3. ผู้ก่อเหตุเป็นคนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเองเป็นส่วนใหญ่
ถึงร้อยละ 73.9

4. สาเหตุสำคัญในการฆ่ากันตายมี 8 ประการ คือ

- 4.1 สาเหตุจากพื้นฐานลักษณะนิสัยของชาวนคร-
ศรีธรรมราช
- 4.2 สาเหตุจากการแย่งชิงผลประโยชน์ในการ
ทำมาหากิน
- 4.3 สาเหตุจากการแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่าง
กลุ่มขบวนการที่มีอิทธิพล
- 4.4 สาเหตุจากความยากจน
- 4.5 สาเหตุจากการมีวสุมแหล่งอบายมุข การพนัน
ยาเสพติด เสนสุรา
- 4.6 สาเหตุจากการแบ่งกลุ่มเล่นการเมือง ทั้งใน
ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ
- 4.7 สาเหตุจากกลไกของรัฐไม่สามารถให้ความ
ยุติธรรมได้อย่างทั่วถึงและเสมอหน้า
- 4.8 ปัญหาเยาวชน การปลูกฝังการศึกษา และ
การมีค่านิยมไม่ถูกต้อง

ผลการศึกษาเรื่องนี้อธิบายได้ว่าคดีอุกฉกรรจ์ประเภทฆ่าคนในจังหวัดนคร-
ศรีธรรมราชมีสถิติการเกิดสูงที่สุดในประเทศไทย และเป็นที่น่าสังเกตว่าเพศชาย
มีการกระทำผิดมากกว่าเพศหญิง ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดเหตุฆ่ากันนั้นก็มาจากหลาย
สาเหตุ เช่น ปัญหาความยากจน อิทธิพลของกลุ่ม สภามครอบครัวหรือการมีวสุม
อบายมุข ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาการเล่นพนันที่โดยเนื้อแท้แล้วก็เป็นกา
กระทำผิดกฎหมายในลักษณะหนึ่ง จึงสามารถอธิบายได้ว่า การเล่นพนันน่าจะมี
ส่วนสัมพันธ์กับการเกิดคดีอุกฉกรรจ์และสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพ การ

ศึกษา อิทธิพลของกลุ่ม ความตระหนักรู้ด้านศีลธรรม และความตระหนักรู้ด้านกฎหมาย

2.3.4 ปัทมา เฟิร์สสิงห์ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง อายุมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาว่า ปัญหาอายุมุขแต่ละประเภท อันได้แก่ การเที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ของนักเรียน การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา การเล่นการพนัน การเสพยาเสพติด และการประพฤติตนในทางล่อลวงตัวของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์หนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครเพียงใด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 300 คน ซึ่งผลสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เวลาว่าง และปัญหาสุขภาพนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะการใช้เวลาว่างของนักเรียนจะมีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนในอัตราที่สูงกว่าข้อมูลส่วนตัวด้านอื่น ๆ

2. การเที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับประเภทของสถานเริงรมย์ที่นักเรียนไปเที่ยว จำนวนครั้งที่ไปเที่ยว กิจกรรมที่ทำเมื่อไปเที่ยว บุคคลที่เลือกไปเที่ยวด้วย

3. การสูบบุหรี่และการดื่มสุราของนักเรียน ตัวแปรเกี่ยวกับการสูบบุหรี่จะมีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนในอัตราที่สูงกว่าตัวแปรเกี่ยวกับการดื่มสุรา

4. การเล่นการพนันของนักเรียน ที่เกี่ยวกับประสบการณ์การเล่นพนัน ประเภทของการพนัน จำนวนครั้งของประสบการณ์เกี่ยวกับการหนีโรงเรียน สถานที่ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ต่างก็มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียน

5. การเสพยาเสพติดในประเด็น เกี่ยวกับการประสบการณ์ที่เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน ประเภทยาเสพติด จำนวนครั้ง สถานที่ วิธีการ ต่างก็มี

ความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียน

6. การประพัตินานทานองชั่วสาวของนักเรียนที่เกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ทางเพศ ระดับความสัมพันธ์ กิจกรรมที่นักเรียนกับเพื่อนต่างเพศทำร่วมกันเมื่อมีโอกาศ ต่างก็มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียน

ผลการศึกษาเรื่องนี้สามารถอธิบายได้ว่าพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่หนีโรงเรียนถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามกติกาหรือบรรทัดฐานทางสังคม ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้เด็กวัยรุ่นหนีโรงเรียน ได้แก่ อายุ เพศ การใช้เวลาว่าง การคบเพื่อน สถานภาพในครอบครัว ความตระหนักรู้ในด้านศีลธรรม และการเล่นพนันก็เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการหนีโรงเรียนด้วย ดังนั้นการเล่นพนันจึงน่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับ อายุ เพศ อิทธิพลของกลุ่ม สถานภาพในครอบครัว และความตระหนักรู้ในด้านศีลธรรม

2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ไว้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเล่นพนันประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะส่วนบุคคล

1.1.1 อายุ เสรีน ปุณณะนิตานนท์ และคณะ (2529) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันของเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเล่นพนันของเด็กและเยาวชนไม่มีลักษณะที่แพร่สะพัดจนน่าวิตก เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่นอกกลุ่มตัวอย่างเป็นแต่เพียงผู้ที่เล่นแบบสนุก ๆ เท่านั้น นอกจากนี้ ปันทดา เฟ็ชรสิงห์ (2530) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร พบว่า อายุ เพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพในครอบครัวมีส่วนสัมพันธ์กับการ

หนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่น

1.1.2 เพศ กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง อาชญากรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช : ศึกษาเฉพาะกรณีคดีฆ่าผู้อื่น ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดเหตุฆ่ากันนั้นมาจากเหตุหลายประการ อาทิ ปัญหาความยากจน สถานภาพในครอบครัว กลุ่มอิทธิพล การมีวามอบายมุข เล่นการพนัน เป็นต้น และเพศชายมีการกระทำผิดมากกว่าเพศหญิง

1.1.3 การศึกษา นิธิย สุนทรสัจบุณย์ (ม.ป.ป. : 10 18) ได้สรุปสาเหตุของการเล่นพนันในชนบทว่ามาจากปัญหาการศึกษา คนในชนบททั้งมีการศึกษาต่ำ แม้ว่ารัฐจะได้ขยายการศึกษาภาคบังคับไปถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และกำลังจะขยายไปถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 9 ก็ตามแต่ก็ยังมีคนอีกเป็นจำนวนมากไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ มีคุณภาพชีวิตต่ำ ใช้ชีวิตอยู่กับความสนุกสนาน เพื่อผ่อนคลายเรื่องยุ่งยากในสิ่งที่ไปไม่ได้ ขอละขอยจากสิ่งแปลกประหลาดที่พบเห็น แล้วนำไปเสี่ยงโชคเล่นการพนัน

1.1.4 อาชีพ จากการที่กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ (2532) ได้ศึกษาวิจัยอาชญากรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สาเหตุประการสำคัญคือความยากจน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ซึ่งจากสภาพธรรมชาติที่ถูกทำลาย อาชีพทางเกษตรกรรมได้ผลผลิตต่ำ ผลผลิตราคาถูกลง การว่างงานจึงมีมากและเมื่อมีประเพณีงานบุญต่าง ๆ ประชาชนก็มักชอบเล่นการพนันกันมาก

1.1.5 ฐานะทางเศรษฐกิจ (รายได้) นิธิย สุนทรสัจบุณย์ (ม.ป.ป. : 10-18) อธิบายไว้ว่าการเล่นพนันในชนบทส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากเศรษฐกิจ กล่าวคือ มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพ โดยเฉพาะประชาชนส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมซึ่งต้องอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก บางปีฝนแล้ง บางครั้งน้ำท่วม ถึงทำให้ยากจนลงไปอีก จนในที่สุดก็หาทางออกด้วยการเสี่ยงโชคเล่นพนัน นอกจากนี้ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534 : 46-51) ได้อ้างถึง Tacott Parsons ที่อธิบายว่าการกระทำระหว่างกัน จากผู้กระทำไปสู่

จุดหมายหรือจุดประสงค์ต้องผ่านกระบวนการบรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม และเงื่อนไขต่างๆ โดยกล่าวว่า การกระทำดังกล่าวทำให้เกิดระบบสังคมขึ้น ซึ่งระบบสังคมนี้จะสามารถรักษาไว้ได้ต้องทำหน้าที 4 ประการคือ จะต้องมียุติธรรม (Goal) มีการปรับตัว (Adaptation) มีการบูรณาการ (Integration) และมีการจัดการกับความตึงเครียด (Latency) การเล่นนันทนาการเป็นการคลายความตึงเครียดได้ในระดับหนึ่ง แต่ถ้าเล่นมาก ๆ ก็จะทำให้เครียดเพิ่มขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น มุทซังค์ กุททลบุตร (2528 : 66-68) ได้อ้างถึง Emile Durkheim ที่ได้พูดถึงสภาวะไร้บรรทัดฐาน (Anomie) ว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม อาทิ โครงสร้างทางเศรษฐกิจทำให้เกิดวิกฤติประสพณ์เพื่อหารายได้ เมื่อไม่มีรายได้ทำให้เกิดความเครียด การเล่นนันทนาการจึงเป็นการปรับตัวเพื่อให้มีการผสมผสานกับบุคคลอื่น ดังนั้นรายได้ (ฐานะทางเศรษฐกิจ) จึงอาจมีความสัมพันธ์กับการเล่นนันทนาการ

1.2 ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะทางสังคม

1.2.1 สถานภาพในครอบครัว ปันทดา เน็ทซิงส์ (2530) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อายุมุมที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่าสถานภาพในครอบครัวมีส่วนสัมพันธ์กับอายุมุมและการหนีโรงเรียน

1.2.2 อิทธิพลของกลุ่ม กลองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ (2532) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อาชญากรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าสาเหตุหลักประการหนึ่งที่มีคดีฆ่าผู้อื่นสูง เนื่องมาจากกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.3 การขัดเกลาทางสังคม ศุสิมาน นฤมล (2531) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "นางงามตุ๊กกระจก: การศึกษากระบวนการกลายเป็นมอญวาทไทย" ผลการศึกษาอธิบายได้ว่า กระบวนการกลายเป็นมอญวาทอาชีวนมีความสัมพันธ์กับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม และกลายเป็นมอญวาทเป็ยมอญวาทต่อไป นอกจากนั้น โทมัส ฮอบบส์ (Thomus Hobbes) อ้างถึงใน ธีรฤ

สุวรรณบุปผา (2518 : 30-31) อธิบายว่า มนุษย์ต้องสร้างกฎเกณฑ์เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม การประพฤติดีปฏิบัติที่ผิดไปจากกฎเกณฑ์ เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งอาจมาจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่บกพร่อง และสุดท้ายคณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2535 : 37-45) อธิบายไว้ว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์ เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าการขัดเกลาทางสังคมมีส่วนสัมพันธ์กับการเล่นพนัน

1.3 ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะทางจิตวิทยา

1.3.1 ความคาดหวัง สนธิยา พลศรี (2533 : 154-156)

อ้างถึง ยอร์จ ซี. ฮอแมนส์ (George C. Homans) ซึ่งอธิบายการจัดระเบียบของสังคมในรูปแบบการแลกเปลี่ยน โดยพิจารณาจากรางวัล ความพอใจ กำไร ต้นทุน ซึ่งทำให้เห็นว่า การเล่นพนันก็เป็นพฤติกรรมแสดงออกรูปแบบหนึ่งเป็นการคาดหวังว่าจะได้กำไรจากการเล่น นอกจากนี้ ประจัน มณีนิล (2530 : 4) ยังได้กล่าวถึงความคาดหวังว่า สังคมคาดหวังว่าคนในสังคมจะปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา หรือบรรทัดฐานทางสังคม โดยหากมีการฝ่าฝืนก็จะถือเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน ยิ่งไปกว่านั้น Abraham H. Maslow (1954: 153-158) ยังกล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการ และความต้องการจะสิ้นสุดเมื่อมีการตอบสนอง ซึ่งก็จะมีความต้องการอย่างอื่นเข้ามาแทนที่ มีการจัดลำดับความสำคัญ เช่น ความร่ำรวย การได้รับความยกย่อง ความสุข ความสะดวกสบาย หนทางที่จะตอบสนองได้รวดเร็วก็คือการเสี่ยงโชคเล่นพนันโดยคาดหวังว่าจะได้เงินหรือทรัพย์สินมาสนองความต้องการ สรุปได้ว่าความคาดหวังมีความสัมพันธ์กับการเล่นพนัน

1.3.2 ความพึงพอใจ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536 : 94-96)

อ้างถึง เออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) ที่ได้อธิบายการจัดระเบียบทางสังคมในรูปแบบความสัมพันธ์ที่มนุษย์แสดงละครต่อกัน โดย Goffman ได้ศึกษากิจกรรมอย่างหนึ่งคือ ความเต็มใจที่จะแสวงหาการเสี่ยงได้เสี่ยงเสีย ทั้งนี้โดยเจ้าตัวก็ทราบว่าผลที่เกิดขึ้นไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงถือเป็นการกระทำโดย

ความสมัครใจ และพึงพอใจ

1.3.3 ความตระหนักรู้ในด้านศีลธรรม งามนิศ สัตย์สงวน (2534 : 85-90) ได้กล่าวถึงการกระทำที่บุคคลหรือกลุ่มคนต้องปฏิบัติต่อกันในแต่ละวันว่าจะเป็นอย่างไรรู้ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางสังคมที่ทุกสังคมมี ซึ่งบรรทัดฐานทางสังคม จัดแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่คือ วิถีชาวบ้าน (Folkways) จารีต (Mores) และกฎหมาย (Laws) ในสังคมไทยการเล่นพนันอยู่ในกฎหมาย 6 (ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน ดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่ว และเกียจคร้าน) ทำให้พึงหลีกเลี่ยงงดเว้น หรือควบคุมให้อยู่ในขอบเขตจำกัด ดังนั้นความตระหนักรู้ด้านศีลธรรมอาจมีส่วนสัมพันธ์กับการเล่นพนัน

1.3.4 ความตระหนักรู้ด้านกฎหมาย สุพันธ์ สุภาพ (2535 : 36-43) ได้อธิบายว่า อาชญากรรมคือการกระทำผิดอาญา และผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย นอกจากนี้ ลิสสูตร ธนชัยย์ (ม.ป.ป. : 2-9) ได้กล่าวถึงพระราชบัญญัติการพนัน มาตรา 4 ว่าห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มีการเล่นหรือเล่นพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก ห้ามพระราชบัญญัติ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอันร้ายแรงยิ่งใด และว่าการเล่นพนันเป็นการฝ่าฝืนการกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้ เป็นความผิด และมีอัตราโทษกำหนดไว้คือ ปรับจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้นความตระหนักรู้ด้านกฎหมายจึงอาจมีส่วนสัมพันธ์กับการเล่นพนัน

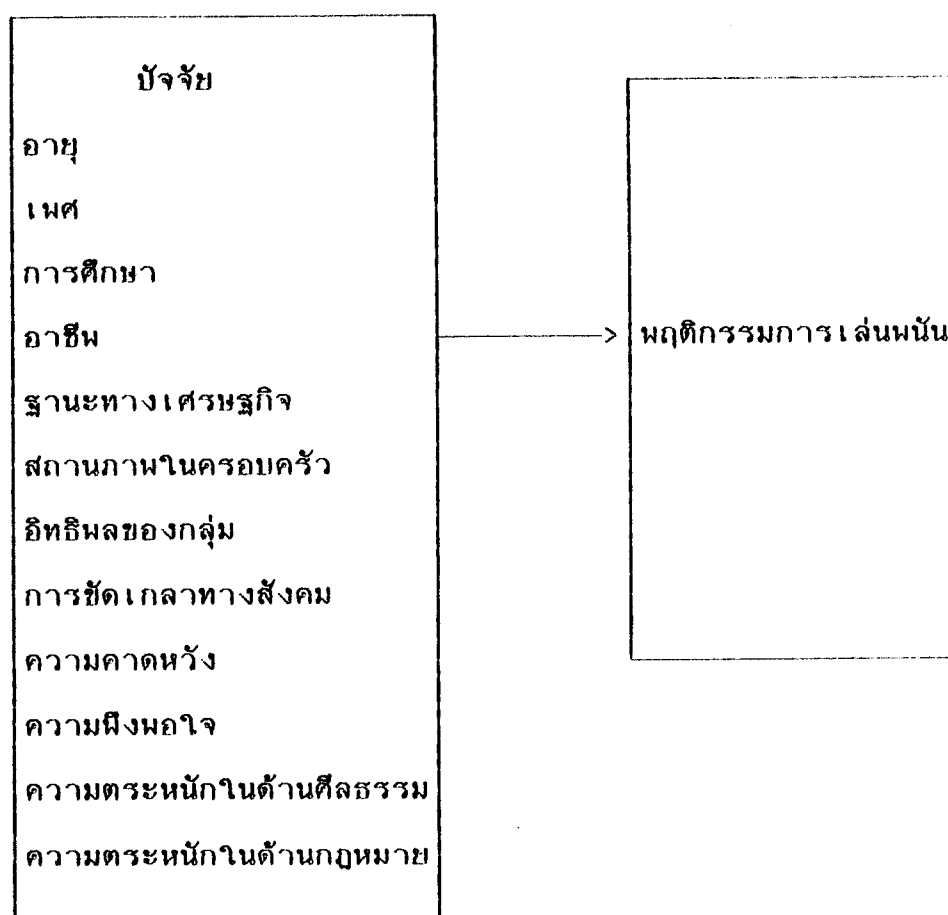
2. พฤติกรรมการเล่นพนัน ประกอบด้วย

2.1 ระดับความถี่ในการเล่นพนัน

2.2 ประเภทของการเล่นพนันที่นิยมเล่น กันได้แก่

- สลากกินรวมหรือหวยเถื่อนหรือหวยใต้ดิน
- สล็อตเกอร์
- ไฮโลว์
- ชกมวย
- พนันชนิดต่าง ๆ

กรอบแนวคิดในการศึกษาคั้งนี้ สามารถที่จะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนัน และพฤติกรรมการเล่นพนันได้ดังนี้

2.5 สมมุติฐานในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนันมีหลายปัจจัย ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนันแตกต่างกันไปตามสถานการณ์และโอกาส ซึ่งถ้าหากพิจารณาให้ถี่ถ้วนแล้วจะเห็นว่าปัจจัยต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์นั่นเอง การวิจัย

ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนันออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ก. คุณลักษณะส่วนบุคคล

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลบางประการมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน ตัวแปรที่นำมาศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และอาชีพ โดยมีสมมุติฐานในการวิจัย ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

✓ สมมุติฐานที่ 2 เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

สมมุติฐานที่ 3 การศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

✓ สมมุติฐานที่ 4 ฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

สมมุติฐานที่ 5 อาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

ข. คุณลักษณะทางสังคม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมไม่สามารถอยู่โดดเดี่ยวตามลำพังได้ คุณลักษณะทางสังคมก็นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนที่อยู่ในสังคม ซึ่งตัวแปรที่นำมาศึกษาคุณลักษณะทางสังคมได้แก่ สถานภาพในครอบครัว อิทธิพลของกลุ่ม และการขัดเกลาทางสังคม โดยมีสมมุติฐาน ดังนี้

✓ สมมุติฐานที่ 6 สถานภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

✓ สมมุติฐานที่ 7 อิทธิพลของกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

สมมุติฐานที่ 8 การขัดเกลาทางสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

ค. คุณลักษณะทางจิตวิทยา

การเล่นนั้นถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกอย่างหนึ่ง เป็นการตัดสินใจกระทำเพื่อหาข้อยุติจากการขัดแย้ง เป็นการแสดงออกเนื่องจากความพึงพอใจ ความคาดหวัง ความตระหนักรู้ในด้านศีลธรรม และความตระหนักรู้ในด้านกฎหมาย โดยมีสมมุติฐานในการวิจัย ดังนี้

สมมุติฐานที่ 9 ความคาดหวัง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

สมมุติฐานที่ 10 ความพึงพอใจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

สมมุติฐานที่ 11 ความตระหนักรู้ในด้านศีลธรรม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน

สมมุติฐานที่ 12 ความตระหนักรู้ในด้านกฎหมาย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน